

1315
PALMA DE MALLORCA

LA VEU DEL MONTSERRAT

SETMANARI POPULAR DE CATALUNYA.

Pro aris et focis.

22 D.C. 1975

ANY VI

(1883)

VICH

Estampa de Ramon Anglada y Pujals.

TAULA

de las principales materias contingudas en lo volum VI, any VI,

DE

LA VEU DEL MONTSERRAT.

—1883.—

SECCIÓ EDITORIAL

Ó SIAN ARTICLES Y SOLTS DE FONDO.

	Pág.		Pág.
Any nou.... vida vella.	1	Lo catalanisme dins l'excursionisme, (Riera y Bertran.)	242 y 250
Joguines erudites, (Milá y Fontanals.)	2	Los toros, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	249
Cartas romanas, (J. Collell.)	3, 10, 20, 26, 34, 43, 58, 67, 75, 82, 91, 99, 108, 115, 122, 131, 138, 147 y 156	Digna y enérgica protesta, (J. C., Pbre.)	257
L'orgia de les flors, (Y.)	9	A la cua de las naciones..	258
Las pérdidas irreparables, (M. R.)	17	Lo Llatínisme, (J. Collell, Pbre.)	265
Assaigs de traducció catalana dels Salms de David, (Tomás Sucona, Pbre.)	18, 51, 72, 98, 163, 228, 235, 259, 307, 331, 356, 379 y 411	Enrich V, (C.)	266
Cosas de Espanya, (J. C., Pbre.)	25	Las Misiones espanyolas del Tonkin, (Fr. Anton Colomer.)	267
D. Pau Milá y Fontanals, (Torras y Bages, Pbre.)	28	Orugas políticas, (M. R.)	273
Los Igualitaris, (J. C., Pbre.)	33	Homenatge al Sr. Comte de Chambord.	274
Lliberalisme, (P.)	41, 65, 106 y 153	Dotze de Setembre de 1683, (J. C., Pbre.)	281 y 289
La noblesa de las armas, (T.)	49 y 71	Lletra Apostólica de Nostre Sm. Pare Lleó XIII, 283 y 291	
Síntoma trist, (J. C.)	57	Lo fadrístern, (Jaume Ramon y Vidales.)	290
Lleó XIII.	58	Las nostras maniobras, (J. C., Pbre.)	297
Lo crit de las turbas, (J. C., Pbre.)	81	La pureza del llenguatge, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	299
Diguemho clar, (Austias.)	89 y 161	Un capítol d'economia, (J. C., Pbre.)	305
Sobre l'ensenyansa, (M. R.)	97	Valentas frases..	306
Lo Bisbe de Barcelona.	105	Cántich del Rosari, (Jacinto Verdaguier.)	313
Cosas de donas, (Teresa M. y Q.)	113	Lo Roser de tot lo mon, (J. Collell, Pbre.)	314
La lloca, (J. C.)	121	Atenció preferent.	315
Lo castellá de Catalunya, (M. R.)	129	La protesta contra'ls Protestants, (J. C.)	321
Lo Temple romá de Vich.	130	Las cansons populars, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	322
Las Bodas d'argent, (J. Collell, Pbre.)	137	Contra'l mal parlar.	323
La revivalla del art, (Y.)	145	Gran y fecunda idea, (J. Collell, Pbre.)	329
Ell regnarà, (J. Collell.)	169	La llengua bruta, (B. A.)	330
Promesas fetas per N. S. J. á la Beata Margarida Maria.	170	Lo Rosari y la llibertat dels pobles, (J. C., Pbre.)	337
Jochs Florals de Barcelona de 1883. Discurs del President En Manel Milá y Fontanals.	171	Los espectacles, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	339
Capital y treball, (Joan Valls Sabat.)	177	Una frase acertada (J. Collell, Pbre.)	345
Comissió organitzadora del Congrés catalanista.	179	Un breu pero complert programa de acció catòlica en nostres dias.	346
Rama tallada, (C.)	185	Lo testament de un patrici.—Sobre lo Congrés catalá de Jurisconsults, (Joaquim Catafalch.)	347, 363 y 371
Programa de catalanisme.	186	Opinió de un lliberal sobre'l caliveri del Papa.	353
La decadencia de la marina catalana, (Aulestia y Pijoan.)	187	La protesta d'Espanya en lo Centenar de Luther, (C.)	354
Lo fonament.	193	Las Misiones espanyolas al Tonkin..	355
La anada al Rosselló, (J. Collell.)	194 y 202	¿Perdem ó guanyem? (C.)	361
Discurs de D. Lluís Cutchel.	196	Diguemhi la nostra, (Jaume Collell, Pbre.)	369
Al clero y fiels de la provincia ecclesiástica de Tarragona.	201	Com se persegueix la Masoneria..	370
Indicacions.	204	Una observació, (C.)	377
Ensiam per la tornaboda, (J. C., Pbre.)	209	Mateulo, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	378
Observació justa.	210	Lo rasgo nacional, (Jaume Collell, Pbre.)	385
La Creu de Bagá.	211	Caixas de ahorros escolars, (B. R. C.)	387
Mes indicacions.	211	Lo ferro-carril transversal de Catalunya.	388
Una noble creuada, (C.)	217	Vint de vi, (J. C., Pbre.)	393
Lo renegar, (Joseph M. ^a Valls y Vicens.)	218	Espectativa.	394
Som allá hont éram, (J. C. Pbre.)	225	Una vida aprofitada.	394
Instruccions de la Nunciatura apostólica als Prelats de Espanya..	226	Lo Joch, (Joseph Cortils y Vieta.)	395
Historia exemplaríssima, (J. Collell, Pbre.)	233	Un Nadal memorable, (Jaume Collell, Pbre.)	401
¿Vindrà ó no vindrà?	234	¿Qué farà Espanya?	402
D. Bosco y'l Comte de Chambord.	234	Lo monopoli de Madrid..	403
Lo de sempre, (C.)	241	Un altre bon parrafet sobre ensenyansa.	403
		De cos enter, (C.)	409
		Florilegi de la prempsa Europea sobre la visita del Príncep Alemany al Papa..	410

SECCIÓ LITERARIA.

	Pág.
L'Oreneta, (<i>Jacinto Verdaguer</i> , Pbre.).	4
Cansó de Bressol, (<i>Collell</i>).	12
La nit de Reys, (<i>Cabot y Rovira</i>).	12
La Muller de glas, (<i>Lluís B. Nadal</i>).	21, 30 y 35
Un deixeble de S. Francesch, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	35
Amunt, (<i>Terenci Thos y Codina</i>).	44
Penediment, (<i>Marian Aguiló y Fuster</i>).	52
Salus infirmorum, (<i>J. Camp-Sangles</i>).	60
Cadenelas, (<i>Lluís B. Nadal</i>).	60 y 69
A una Mare morta, (<i>Francesch Masferrer</i>).	68
La Promesa del Apotecari, (<i>Martí Genís y Aguil- lar</i>).	75 y 83
Eliezer, (<i>Antoni d'Espona y de Nuix</i>).	93
La Dona blanca, (<i>Maria de Bell-lloch</i>).	101
En la mort del Excm. é Ilm. Sr. Dr. D. Joseph Maria de Urquinaona y Bidot, Bisbe de Bar- celona. (<i>Joaquim Cabot y Rovira</i>).	109
Lo Cap-blau, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	116
La Primavera, (<i>Antoni d'Espona</i>).	117
La Cullita del amor, (<i>Terenci Thos y Codina</i>).	124
Somni ó recort, (<i>N. D. S.</i>).	133
La flor del cor meu, (<i>Joan Montserrat y Archs</i>).	139
La Matinada, (<i>Joseph M. Vidal y Pomar</i>).	140
Medalia, (<i>Serra y Campdelacreu</i>).	148
La Rondalla del grill, (<i>Lluís B. Nadal</i>).	157
Recorts de la vinticinquena, (<i>Collell, Verda- guer, Aguiló, Pons y Gallarsa, Rosselló, y Fortesa</i>).	165
La Beata Margarida, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	173
Los Poetes á la Verge de Montserrat, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	181
A Barcelona.—Oda premiada en los Jochs florals de 1883. (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	188
Als germans del Rosselló, (<i>Artur Masriera</i>).	196
Vive Banyuls, (<i>Mossen Francesch Rouix</i>).	197
Al Sagrat Cor de Jesus, (<i>Victoria Penya d'Amer</i>).	204
Himne de la peregrinació Balear á Lourdes en l'any 1813.	205
A una compatrici Mossen Jacinto Verdaguer per sa Oda á Barcelona. (<i>Serra y Campdelacreu</i>).	212
Amor de Pare, (<i>Riera y Bertran</i>).	220
Las tres tarongetas, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	229
Un ram que fa bona olor.	229
Reyna y cativa, (<i>Martí Genís y Aguilá</i>).	236, 244 y 252
La Vinya del Senyor, (<i>Joan Planas y Feliu</i> , Pbre.).	260
Coblas en llahor de las gloriosas santas Juliana y Semproniana (<i>Terenci Thos y Codina</i>).	268
Lo Romaní (faula) (<i>Pio Pi y Vidal</i> , Pbre.).	276
Follías, (<i>Riera y Bertran</i>).	276
Lo Aplech de Mongarre, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	277
Los set goigs de la Verge Maria.	284
Lo Felibre-monjo.	293
La Escola, (<i>Artur Masriera</i>).	308
La Batalla de Lepant, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	315
Lo Rosari, (<i>Riera y Bertran</i>).	317
Lo meu niu, (<i>Victoria Penya de Amer</i>).	324
Lo Sant Rosari, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	332
A la mort, (<i>Lluís B. Nadal</i>).	340
Lo salt de la minyona, (<i>Joaquim Salarich</i>).	341
A la memoria del Excm. é Ilm. Sr. D. Joseph M. de Urquinaona. (<i>Miquel Victoria Amer</i>).	348
A la Verge de la Gleva, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	356
A la Regina de Cel y terra, (<i>Emilia Palau Gon- zález de Quijano</i>).	357
Cant á la patria (<i>Teodor Llorente</i>).	363

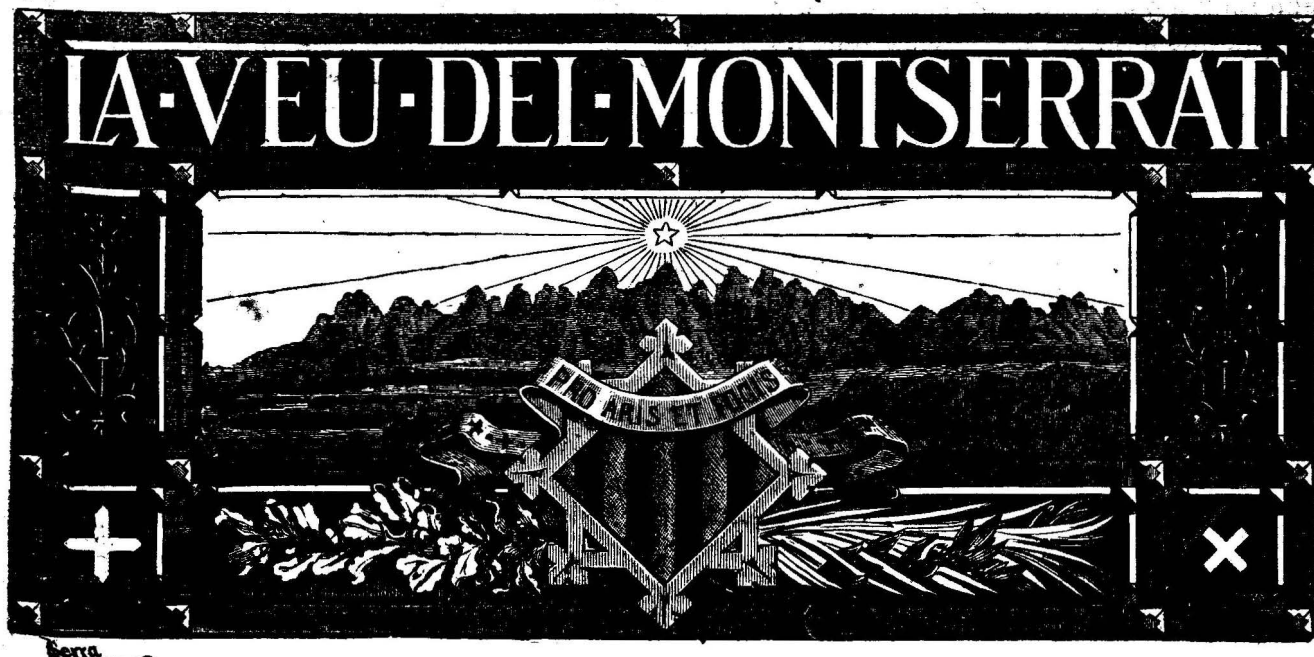
	Pág.
Los Novísimos, (<i>Miquel Victoria Amer</i>).	372
Coblas fetas á un principi antich que diu, «des- truhíulo de quant te al gran turch de Moreria».	380
Corredemptora, (<i>Joseph Taltabuit y Colomer</i> , Pbre.).	388
La Barraca, (<i>Teodor Llorente</i>).	396
A Bethlem, (<i>Jacinto Verdaguer</i>).	403
La Cova de Bethlem, (<i>Joseph Tarongi</i> , Pbre.).	404
Lletra Tortosina del Naixement.	412

VARIETATS.

	Pág.
Memoria histórica de la parroquial iglesia de Sta. Maria de Vilafranca.	15, 32, y 48
Lo Dejuni.	47
La llangonissa vigatana, (<i>N.</i>).	55
Novas y curiositats, (<i>G.</i>).	64
L' Etna.	104
Anselm Barba, (<i>Gabriel J. Palau</i>).	160
Apuntacions históricas sobre la devoció al Sagrat Cor de Jesús, (<i>Andreu Balaguer y Merino</i>).	176
Estudis geològichs de Catalunya, (<i>Jaume Alme- ra</i> , Pbre.).	184 y 192
Visita al arxiu municipal de Barcelona, (<i>J. Massó y Torrents</i>).	199
Una excursió aprofitada.	208
Discurs de D. Justí Pepratx.	215
Un remey pel cólera, (<i>Pitagoras</i>).	247
Guillem Berenguer, Comte de Ausona, (<i>Maria de Bell-lloch</i>).	255
Jorns de dol, (<i>Maria de Bell-lloch</i>).	272 y 279
Un estudi crítich sobre la <i>Atlántida</i>	287
Un miliari descubert á Tarragona.	288
Boigs fan bitllas (<i>J. Riera y Bertran</i>).	295
Anédocta de unas mitjas ensangrentadas, (<i>Anto- ni de Bofarull</i>).	303
Dues visions, (<i>X.</i>).	311
La fe espanyola.	320
La millor gloria de Espanya.	320
La sardana, (<i>Joseph Pella y Forgas</i>).	328 y 335
Favors alcansats per intercessió de Ntra Sra. de Puiglagulla.	344
Noticias curiosas sobre'l santuari de Puiglagulla.	344
Invenió maravellosa de la Sagrada imatge de Puiglagulla.	351
Nostre Senyor tanca una porta y n'obra un al- tra, (<i>Maria de Bell-lloch</i>).	359 y 367
Una excursió agrícola á Fraga, (<i>Francisco X. Tobella</i>).	384
La Processó de Sant Pau de Narbona, (<i>Joaquim Salarich</i>).	391
De las antigas representacions dramáticas, (<i>An- dreu Balaguer y Merino</i>).	399, 408 y 415

Quinzena barcelonina, (<i>Ausoni</i>).	7, 31, 46, 62, 79, 95, 111, 127, 142, 159, 175, y 191
Epistolari Estivench, (<i>Ausias</i>).	206, 223, 238, 263 y 271

Bibliografia, 8, 39, 72, 88, 120, 128, 144, 224,	299 y 261
--	-----------

SETMANARI POPULAR DE CATALUNYA.

ANY NOU... VIDA VELLA.

Hem terminat felisment lo primer quinquenni de la nostra publicació; y dihem felisment, perque considerám com una especial mercé de Nostre Senyor l'haver pogut sostenir, sens decaure may d'ánimo, aquest modestíssim Setmanari durant un espay de temps que no ha sigut escás en peripecias y probas bastant duras. Lluny de nosaltres fer retrets á ningú; ans al contrari, nos complavem en donar las gracias tant als que ab son favor y aplauso may desmentit nos han ajudat en la empresa, com als que s'han cregut en lo dever de fernos una oposició de vegadas excessivament violenta, més filla en molts de l'apassionament de las lluytas del dia, que d'una convicció arrelada. Si alguna satisfacció personal haguessem cercat ab la nostra publicació, sobrada l'hauríam tingut ab la benevolença d'uns y la contradicció de part d'altres; y ara podríam tranquil·lament plegar velas, dextant per altri lo pler de las borrascas periodísticas. L'egoisme açò'ns aconsellaria, que sempre es dols per la flaca natura fugir de la fatiga y asseures en un recés de la vida á fer llarga reposada.

Mes se'ns ha ficat al cap, que es un dels devers que tenim que cumplir, mes ò menos temps segons Deu vulgui, la publicació de LA VEU DEL MONTSERRAT; y mes hi há encara: y es que ab cinch anys de bregarhi, hi hem posat l'amor que te'l pagés al quintar que ha amarat ab sas suadas; y perçò, al arribar á cap d'any, no fem mes que renovar nostre propòsit del primer dia, y senyantnoshi altra volta, empre-

nem de nou la tarea sense mirar ab recansa lo que dexem endarrera, ni ab congoxa lo que endevant nos aguarda.

Y any nou... vida vella. Es dir que no toquem res del programa, ni hem de refer ab cap surgit la bandera. Los qui'ns han fet l'honor de atacarnos, podrán trobar en nostre períodich molts faltas; pero ningú, absolutament ningú podrá dir ab fonament de rahó que haguem mancat en un punt de nostre programa. Clar, ben clar lo exposárem; clara y distingidament l'hem anat desenrotllant á mesura que'l temps s'ho ha aportat y las qüestions, que dintre la nostra òrbita entran, han sigut plantejadas. Hem treballat á favor de Catalunya desde un punt de vista enterament independent per lo que atany á lo que vulgarment s'enten per política; y si hem considerat que la causa catalana no devia ferse solidaria de cap banderia política ¿qué no havíam de fer ab la causa altíssima y sagrada de la Religió qual defensa forma la primera y principal divisa de la nostra bandera? No reprobem á ningú sa propia manera d'obrar y de cumplir son dever de catòlich; no escoltem las sugestions d'un esperit exclusivista per atribuhirnos la facultat de senyalar aquest ò aquell altre camp com lo únich per defensar la divinal institució de que Deu per sa infinita misericordia nos ha fet membres; pero, per lo mateix, nos creyem en lo dret de ser respectats en la nostra posició, y sempre que s'esdevingue, fraternalment aconsellats per lo millor profit de la causa comuna. Axís entenem la defensa de la Iglesia que ara mes que may necessita dels esforços mancomunats de tots sos fills; axís l'hem entesa y practicada fins ara, sinó ab grans dots d'inge-

ni, ab tot l'esfors y devoció de la nostra ànima. Y lo que fins ara hem fet, llevem nort de ferho d'aquí endavant, y any nou... vida vella.

Dintre del estadi de la premsa periódica catalana, LA VEU DEL MONTSERRAT té son lloch ben distingit y atermenat, segons nos sembla; d'ell no'ns mourem ab l'ajuda de Deu y la cooperació dels qui'ns honran ab sas cordials simpatias.

Cinch anys ja son historia per un periódich; á ella'ns atenim per tranquilisar nostra conciencia; y á ella procurarem ser fiels ab la seguretat de cumplir axís nostre dever devant de Deu y devant dels homens.

JOGUINES ERUDITES.

Barcelona, dia dels Ignoscents de 1882.

Ara que s'arreplogan (y no ho reprovam) fins les mes petites engrunes dels fruyts de la fantasia popular, no farà tant extrany que recordem alguns entreteniments dels estudiosos de la llengua llatina, encara que no son mes que lo que ells mateixos anomenarien *difficiles nugæ*.

De endevinalles en dita llengua n'hi há que forman part dels intitolats *Joca monachorum*, y que tindrian lo mateix significat traduhides en altres llengues. Aquí'n citarem una que no's pot traduhir, com que es una mena de xarada:

*In sylvis arbor composta est quinque elementis
Cui novem dempto restat quod condiet omne (1).*

L'arbre es SAL--IX.

Véja's ara un exámetro de dos mots (imperfect perque la sílaba no es breu):

Consternabatur Constantinopolitanus.

Un exámetro que, llegint les paraules al revés, se torna pentámetro (fent una sola sílaba de *Ie* y convertintse la indiferent *a* de *atrox* de llarga en breu):

*Atrox Hebræus semper contempsit Iesum.
Iesum contempsit semper Hebræus atrox.*

Un exámetro que, llegint les lletres al revés, queda de la mateixa manera (com en les paraules castellaness *Daba la zorra arroz al abad*).

In girum imus noctu ecce ut consumimur igni,

lo qual té lo mérit de presentar un verdader *girum* y de que tant aquest com lo del foch convé á les bruixes, á que sembla dit vers referirse.

(1) Posam exos versos no com los aprenguerem sino com nos sembla que deuen estar.

Un altra joguina, recomenable pe'l sentit moral, se refereix á aquella peleya de que deya un autor castellá que *se vence huyendo* y de que diuhen los italians *la victoria è dei poltroni*.

*Quid facies facies Veneris cum veneris ante?
Nec pereas per eas, nec sedeas sed eas.*

Hi há un vers ben diferent, pus té tot l'ayre de clássich y que, aixó no obstant, fou inventat com á norma d'un joch.

Se suposa que dins d'una nau hi anaven, ademés del capitá, quinze blanchs (ó cristians), y quinze negres (ó moros), y que, per efecte de la mala mar, hi hagué necessitat de tirar al aygua la meytat dels tripulants. Lo capitá los feu posar en roda tots barrejats, com si fos á la ventura, pero fent de manera que contant de nou en nou y tirant cada cop al aygua al qui tocava la mala sort, restáren salvats tots los blanchs. L'orde fou senyalat per lo vers següent, contant *a* com 1, *e* com 2, *i* com 3, *o* com 4, y *u* com 5:

Populeá virgá pacem regina ferebat,

quedant així (1): Blanch, B. B. B. Negre, N. N. N. N. B. B. N. B. B. B. N. B. N. N. B. B. N. N. N. B. N. N. B. B. N. Aixó's podia fer ab fitxes ó papers blanchs y negres; mes, se fa ab cartes, posantles de cara pels blanchs y de esquena pels negres.

Acabarem per una combinació de lletres que fora de aquí sembla que era molt coneguda, mes que jo ignorava, fins que poch temps fa me la ensenyá un estudiantet del institut. Es la següent:

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

comensant per la S (primera y última lletra) y tirant per dreta ó esquerra, baixant ó pujant, seguint las ratllas horisontals ó verticals, se llegirá quatre vegadas lo mateix.—¿Cóm se pogué arreglar les lletres perque s'alcanzés aixó?

Fixant la primera ratlla ja s'hagueren determinat les lletres següents:

S A T O R
A O
T T
O A
R O T A S

Fixant les tres del mitx de la segona ratlla també quedavan fixades les segona y quarta de la tercera.

(1) No's posa en roda ó cèrcol, com se fa al executar lo joch, per comoditat de la estampa.

S A T O R
A R E P O
T E E T
O P E R A
R O T A S (1)

Resta sols indeterminada la del mitx de la 3.ª ratlla, que es la central é independent de les demés, que no's repeteix y podria ser qualsevol.

Fora fácil arreglar quadros consemblants ab lletres que no signifiquessen res. Mes la gracia está en que les paraules del present tenen una forma gramatical y un cert sentit.

Véja's com la interpretam: lo cultivador Arepo (sens dupte nom propi pero que significa també, segons un docte helenista, home de veu alta) te [fetes] les [seves] obres [que son] rodes.

Havem vist últimament que un professor de Viena ha escrit sobre d'aquest joch. Per lo que toca á la disposició de les lletres deu haver dit en substancia (pot-ser ab mes claredat) lo que nosaltres havem dit. En quant al origen, al autor y al sentit de la fórmula haurá segurament explicat coses curioses y que nosaltres no sabem.

Aixís ho declaram ab franquesa y sense cap engany encara que avuy siga lo dia dels enganyys ignoscents.

M. MILÁ Y FONTANALS.

CARTAS ROMANAS.

Roma, 1 de Janer de 1883.

Bon cap d'any que Deu nos do! No he de ser menos que 'ls sagristans, escolans, barbers y tots quants exos dias vos escometen en exa terra clássica de las formas cumplimentosas, per donarvos los auguris de cap d'any. No cal dir si 'l desitjo complidament venturós á mos estimats lectors aquest any 1883 que ha començat quietament son regnat, á las dotze de la nit; portant la caxa tancada d'il·lusions y esperanças, de somnis y de projectes per tots los mortals que hem vist la llum de son primer dia, sense tenir cap seguretat de veure pondre 'l sol de sa darrera jornada.

A mi per bon principi m'ha posat la ploma á la ma, y m'ha extés al demunt de la taula unas quantas fullas blancas, com la página que ell porta per anarla omplint durant lo termini de sos 365 dias. ¿Qué será per l'istoria l'any que comença?... Pero, dexemnos de pronóstichs, y no prenguem la feyna als venedors de llunaris y de llibres de cábala, que 'ls pagesos de la campinya romana compran exos dias, en las escalas d'*Araceli* ó á la plassa Montanara, á fi de traure llurs càlculs y cercar l'interpretació dels seus somnis; puix han de saber mos lectors que 'ls descendents de Rómulo, á falta d'arúspices, compran ara per dos sous le llibre *dei sogni*, sense detriment de sa fé cristiana que 'ls fa acudir fervorosament á pregar á la *Madonna*, quan se veuen atrapats per algun infortuni.

(1) Se ha de advertir que la R de AREPO no te res que veure ab la de SATOR y fou posada pel sentit.

No 'ns importa saber lo que será l'any 83; lo que importa es veure lo que serem nosaltres; que no son los anys los que 'ns fan á nosaltres, sino que 'ls anys son per quiscun segons son los actes de sa vida. Y vetaquí com exa ma primera carta romana va prenent, sense jo volerho, un ayre filosófic que desdiu del to de correspondencia. Mes,—y axó vaja com á introducció de mas successivas cartas—decli prevenir á mos lectors que no intento ab ellas donar á LA VEU DEL MONTSERRAT lo lucho d'un corresponsal en la Ciutat Eterna; sino que penso anar contant á la bona de Deu mas impressions, aprofitant alguna estona que mas ocupacions me dexten vagarosa; puix no he vingut aci per anar com un llebrer periodístich á cassa de noticias, ni tampoch per contar á mos lectors lo be de Deu de monuments y joyas artisticas que poden trobar descritas en qualsevol *Guia de Roma* ó haurán vist cent voltas en grabats y fotografias. Si no fos que 'l pobre periodista se deu á sos llegidors, de bona gana dexaria un quant temps reposar ma ploma; y m'plauria assaborir tot sol las variadas emociions y remugar en silenci los graves pensaments que 'ls recorts del pasat y las grandesas y las trepidacions del present inspiran en esta Ciutat verament regina del univers. Mes ja que 'l periodista sembla que ha de ser un home que pense en veu alta, siguemhi, y fasse Deu que mas *Cartas Romanas* sian per mos estimats llegidors y per qui las escriu, cristianament edificants y agradablement instructivas.

..

Me deya un bon amich, avans de marxar de ma casa: ¡cóm anyorarás lo Nadal de Vich! Y era de temer, perque si diada hi há en que l'home anyore mes la dolsa escalforeta de la llar paterna, es la de Nadal. Pero m' deya jo: ¿qué no es Roma la casa payral del catòlich? Y ab eix pensament m'aconhortava de aquella primera tristesa de l'ausencia, mentres la máquina febriscitant dels trens directes m'anava allunyant de la pátria, y en pocas horas me feya atravessar las fronteras de dúas naciones. Y desde 'l moment en que un militar italiá que s'estava á la finestreta del vagó, ens avisá als dos companys seus de viatge que eram un capellá irlandés y 'l catalá que açó escriu, dientnos ab cert énfasis: *ecco San Pietro!*, se m'esvahí tota boyra de anyoransa, y vaig saludar la Basílica Vaticana que entre 'ls raigs del sol ponent se dibuxava, ab la matexa efusió de cor ab que 'l fill pot saludar lo teulat de sa casa paterna. Al jove sacerdot irlandés, que era la primera vegada que veyia la cúpula de Miquel Angel, los ulls li espurnejaren d'entussiasme.

Y á dir la veritat, ni temps hauria tingut per anyorar-me á Roma, durant exas hermosas jornadas del Naxement de Jesús. Son tantas y tan esplendidas las festas que aqui 's fan, que la dificultat está en triar. Es veritat que m'hi faltava,—per alló que un sempre guarda un reconet de cor per las alegrías de la infantesa—m'hi faltava, dich, lo fluiol y 'l tamborí y 'l bressoleig del *tampa-tantam*; pero la magnificencia del culto en las funcions de Santa María la Major, hont se guarda la preciosa reliquia de la establa, las fustas del que fou primer bressol del Rey de cels y terra, s'emportava l'esperit á regions sublimes, sentint entre las armonias dels cants y las onadas de gent, y las garlandas de llums y 'l brillejar del or dels paraments sagrats, la inefable grandesa de aquell cántich de *Gloria* que 'ls àngels per primera volta entonaren en la pobre covr de Bellem. Veure, la tarde de Nadal, després de las solemnes Vespres que foren oficiadas per Monsenyor Rampolla, lo nou Nunci en la Cort d'Espanya, ab assistencia del cardenal Hohenlohe, que es lo Arxipreste de

Santa Maria, veure, dich, portada en triomfo per las naus de la Basílica Liberiana, l'urna riquíssima que conté la sagrada joia, cantant la capella á veus solas l'himne *Jesu Redemptor*, obrintse pas dificultosament per entre la multitud, la doble filera de confreres de Nostra Senyora de las Neus, vestits de blanch, dels beneficiats y canonges ab sengles blandons, es un espectacle que causa una impressió tal, que per lo mateix que arriba al altre extrem, se toca ab la impressió de infantil tendresa que un sent cad' any en la iglesia de son poble, devant del pesebre voltat de árbos y boix grèvol, y sentint los refilets del flautat y rossinyols del orgue. He vist després la festa del Apòstol del amor á Sant Joan de Letran; he assistit al *Te-Deum* de acció de gracies que's canta en l'últim dia del any en la famosa iglesia del *Gesu*, que es un acte verdaderament grandió al que avans assistia'l Papa; pero la emoció de la festa del dia de Nadal á Santa Maria, m'ha quedat grabada en mon cor, com la nota dominant del sublime concert que, magnífich ressó de las armonias del portal de Betlem, dedica al Salvador del mon la Ciutat que Ell destiná pera ser lo Betlem de las centurias, la casa del pa de tots los pobles.

*
*
*

Pero ademés de aquestas festas, dignas per sa sump-tuositat de la capital del mon catòlich y ben propias de las basílicas hont se celebran, hi ha també las sé-vas festas de caràcter popular que per sa senzillés en-cantan y edifican. D'una vull parlar avans de cloure aquesta ma primera carta, que á mi'm sorprengué y m'agradá sobremanera. Tornava jo de la *Missa del gall*, celebrada á mitja nit després d'unas solemnes matinas cantadas en sa domèstica capella ricament adornada, per los alumnos del Col·legi Pio Llatí-Américá; quan per indicació del qui m'acompanyava entrí á l'Oratori anomenat del *Caravita*. En llibres piadosos havia jo vist quelcom de aquesta especial Congregació fundada per lo P. Jesuïta Caravita, y que fa las suas funcions en una devota capella que hi ha al costat mateix de la iglesia de Sant Ignasi, pero la coneixia no mes que de nom; y per açó me entrá mes curiositat de veure sos exercicis de *Noche-Buena*. Vos asseguro que passí un bon rato. Enlluernat encara ab la lluminaria del Col·legi Americá, entrí casi á las pal-pentas en una iglesia que estava á mitja llum. Eran prop de las tres de matinada; y anavan entrant quietament devots confreres, besant tots de bona arribada un Sant Cristó de bronze posat á la barandilla del presbiteri, com si fossem á Setmana Santa. Alguns dels congregants exian vestits ab una especie de capa blavosa y un coll blanch, semblant al dels Germans de la Doctrina Cristiana. Tot plegat comensan á encendre ciris distribuïts per váris llochs de la iglesia, y'm ve un minyó á portarme un quadern que's repartia ab profusió á homens y donas. Era 'l reso de Nadal tal com lo fem los capellans. La cosa m'anava interessant. Al mitx de la iglesia se posaren quatre congregants de bons bigotis y barbas, que resultaren ser los antifonaris; y comensant lo reso un sacerdot que presidia l'acte, aquella bona gent, de tots sexes y de vária condició segons llur port, m'hi estamparen unas Matinas, tant ben cantadas, tan devotas que era cosa de alabar á Deu. Per las llissons de tercer Nocturno sortiren tres sacerdots, successivament, ab dalmática, acompanyats, lo primer de dos escolans, lo segon de quatre, y'l tercer de sis, ab antorxas; y acabat lo *Te-Deum* que's cantá com lo demés ab acompanyament d'orga, comensá la Missa solemne, durant la qual una modesta pero ben ajustada cobla, tocá escullidas pessas de música. Era talment l'Oratori tal com l'ideá á Roma ma-

teix Sant Felip Neri, y com lo establí lo Pare Caravita y s'ha anat continuant fins avuy dia, criantshi generacions de bonas famílies.

A tot açó la iglesia se havia il·luminat espléndidament; y acabat l'Ofici vetaquí que puja á la trona un noy d'uns quinze anys, ab sa sotana y sobrepellis; y feu una plática de bonas festas y de salutació al *divin Bambino*, ab un garbo y ab una pulidesa de estil que la gent hi babava. Res d'estirabots impropis, sinó tant los conceptes com las formas mólt correctes y tot mólt al cas, de modo que en aquell moment me feu tant efecte aquell petit predicador com m'haguera pogut fer lo primer orador de Roma. Vaig sortir del Oratori del Caravita com si vingués del portalet de Betlem; y'm proposi contarho á mos estimats lectors, ab la seguretat de que'ls havia de plaure aquest popular epissodi del Nadal á Roma.

Y un altre n'hi há de més popular encara que l'hauré de guardar per la próxima carta; puix aquesta, per primera, ja va massa llarga.

J. COLLELL, PBRE.

Secció Literaria.

L'ORENETA.

¿Es morta ó no?

PER L'ALBUM DE D. ANTONI DE P. ALEU,
DIRECTOR DEL PERIÒDICH CATALÁ DE BUENOS-AIRES
«L'ORENETA.»

En América ha niat
l'Oreneta catalana,
bonicoy es lo seu niu,
falaguera sa niuada.
Ha niat entre bambús
vora 'l gran Riu de la Plata.
Si 'l gran riu sembla una mar
altra mar semblan Las Pampas,
l'una una mar de verdor,
l'altre una mar d'ones blaves;
mes recorda 'l Llobregat
y sospira d'anyorança:
«Ayres dolços de llevant,
ayres dolços de la patria,
¡si desfésseu lo camí
y'm tornásseu cap á Espanya!»
Ab lo bech ple de cançons
ja esten al ayre ses ales,
quan arriba á Montserrat
á doll á doll les vessava.
Heralt del mes de les flors,
sias tu ben arribada,
com rossinyol al verger,
com á grans festins una arpa.
Va cantant de llar en llar
quan l'anyora sa covada,
l'anyoran nostres germans
en l'América llunyana.
Oreneta, si t'en vas,
Deu te do bona tornada;
missatgera del amor,

del amor de nostra rassa,
tu unirás los catalans,
los d'Àmerica als d'Espanya.
Oreneta, si t'en vas
no fassas pas com les altres,
que s'en van per la tardor
y no tornan fins á Pasqua:
tu ab lo cor ple de cançons,
ab lo bech ple de corrandes,
passarás la mar d'un vol
cada mes una vegada,
de ta branqueta á ton niu,
de ton niuet á ta branca.
Un dia á darrers de Maig
l'Oreneta no tornava...
¿L'haurá presa un esparver?
¿haurá cayguda malalta?
L'ayre diu que no'n sab res,
la mar arronsa la espatlla.

Aleu, tu que l'aymas tant,
si vas al Riu de la Plata,
per sos boscos y ciutats
cerca be ta enamorada.
Si malalteta la veus
li donarás una carta,
de com la esperan assí
ab lo cor ple d'anyoransa
la donzella al finestral,
al peu del bressol la mare
per ensenyar ses cançons
al infant de ses entranyes;
de com verdejan los camps,
de com floreixen les prades,
de com hi canta 'l verdum
y hi refila la calandria,
com sols hi falta un aucell
mes aquell que 'l cor mes ayma.
Si ja fa 'l son de la mort
ab lo capet sota l'ala,
vora seu ab un gran crit
fes sentir lo nom de Patria,
y tornarà á pendre 'l vol
vers la terra catalana.

JACINTO VERDAGUER, Pbre.
Mestre en Gay Saber.

Barcelona, 13 Juliol 1881.

Crónica Religiosa.

UN DISCURS DEL SANT PARE.

La vigília de Nadal Sa Santetat rebé en la sala del Trono als Emms. y Revms. Cardenals, llegint un missatge lo Cardenal di Pietri. La contestació del Papa á aqueix missatge es un notable discurs, del qual anam á ferne nn breu extret.

Després de manifestar que acull ab alegría d'esperit las nobles paraulas del Cardenal, acceptantlas com felis auguri y expressió del ardentíssim desitx que tenen tots de veure á l'Església reposar á la fi in pulcritudi-

ne pacis; fa una recapitulació de las provas y dolors que l'any 1882 ha duyt pera 'l Catolicisme, fent ressaltar las útils ensenyanças que d'ells se desprenen.

Posa immediatament en descubert lo verdader propòsit de l'ocupació de Roma, que si enganyosas apariencias tingueren per algun temps amagat, ha quedat á la fi ben clar y en tota sa descarada nuesa. L'obra de la persecució ha seguit en lo citat any ferma y terrible. Parla de la premsa com un dels medis més irreverents de que aquella s'ha valgut pera insultar á la Santa Sede. Indirectament esmenta l'orfanesa de várias diòcessis d'Italia, á pesar d'haver sigut oportunament provehidas.

Parla immediatament del nou atentat de la revolució contra la mateixa sagrada estado del Pontífice, y ab aquest motiu se queixa del odi y de la ira ab que hòmens sens consciencia ni Deu amenaçan al Vaticà, mostrant propòsits dignes dels pobles barbres y salvatges.

Després fa notar que, si bé comença á extendres la convicció de que 'l Pontificat es un element poderosíssim d'ordre social; si bé alguna veu valerosa s'alça en las públicas assembleas pera reconèixer esta gran y saludable influencia; si Prínceps y governs, moguts per tals sentiments, renúan y extrenyen ab lo Pontífice los vinculs de pau y concordia; l'ira renaix sempre y plouhen acusacions injustas contra 'l Papat pera anul·larlo y ferlo aborrible.

Diu algunas paraulas sobre l'indigna calumnia de que 'l Pontificat es enemich de l'Italia, quan del Pontificat ha rebut lo més gran amor y 'ls més senyalats beneficis. Y, no obstant, fills ingrats de la mateixa Italia consideran com una fortuna pera ella las humiliacions del Pontificat y com una desgracia las súas glorias.

Manifesta, finalment, la seguretat y 'l poch temor que té per la causa del Papat y de l'Església: com més forta sia l'embestida, més s'ha de creure en la divina intervenció, y aquesta esperança vé robustida pel gran misteri d'amor qu'en los dias de Nadal se commemora y per las súplicas ardents que s'alcan de totes parts al Fill de Deu encarnat á favor de la Església y de la Santa Sede.

Acaba protestant de sa resolució de no abandonar may lo sagrat cuydado dels grans interessos de l'Església, retornant desseguida als Cardenals la felicitació y donantlos la benedicció Apostòlica.

NOTICIAS VARIAS.

Lo Sant Pare, ab motiu de las festas de Nadal, ha fet repartir com almoyna als pobres de Roma, dotze mil liras per medi de son almoynier secret Mons. Sanminiatielli, vuyt mil més per conduyt de la Secretaria del Breu y altrás dos mil per la Secretaria dels Memorials.

—Los diaris francesos cridan l'atenció de la policia respecte al gran nombre de robos que d'un mes en aquesta part hi há en las iglesias dels voltants de París. Á Grillac, per exemple, lo dia 26 del passat Deseembre fou literalment saquejada l'iglesia de Sant Angelo que contenia tesoros preciosíssims. S'ha donat oficialment avis á la policia y al tribunal del Sena, mes ningú ha trobat per ara als lladres sacrilechs.

—Demanada pel nou Bisbe de Tarbes, lo Sant Pare ha concedit una indulgencia plenaria en forma de jubileu á tots los que visitarán lo Santuari de Lourdes en aquest any 1883, en lo qual s'escau l'aniversari XXV de l'aparició de Nostra Senyora á la Bernadeta.

—Las Missions Catòlicas dels Estats-Units han publicat una consoladora estadística sobre 'l progrés del Catolicisme en aquellas populosas regions. D'ella resulta que solament á Nova-York y sos voltants, lo nú-

mero de catòlics, qu'era de 59,000 en 1840, arriba ara a la xifra de més de 600,000. Com altre exemple pot citarse la vila de Pittsburg, la qual, essent fa poch temps un poblet molt petit, compta ara ab una població catòlica de 95,000 ànimes y cent eclesiàstichs.

—Després de la supressió de Déu en las escuelas y de l'expulsió de las imatges del Senyor en los tribunals y demás llocs públics, van a suprimirse a França las pregarias que la marina nacional sol fer en comú a certas horas del dia. La guerra que la república francesa ha declarat a l'Església vá manifestantse en totes parts y de totes maneres.

UNA IGLESIA DEL SAGRAT COR A BETHLEHEM.

Un temple ab tant hermosa dedicació se tracta a França d'edificar en la ciutat nadiua del Infant Jesús. Pera arregar recursos s'ha fet una excitació a la noblesa francesa quals ascendents prengueren part en las creuadas. S'ha proposat una subscripció de 300 franchs per familia, y cada una tindrà'l dret de ferse posar son escut en una capella que hi haurá commemorant las Creuadas y en qual altar tractas de posarhi l'estàtua de Sant Lluís, rey de França, en l'acte de desembarcar en Palestina, ab un genoll a terra y en las mans l'orifloma dels creuats y l'espasa alçada. Un altre altar se construirá en l'església, dedicat al Cor immaculat de Maria. La Santíssima Verge estarà representada ab lo Infant Jesús als braços, rodejantla aquest ab son bras dret. Maria ensenyará ab la mà dreta'l Cor de Jesús y aquest a sa vegada lo Cor de sa divina Mare ab la mà esquerra. Deu vulga que tant hermós pensament sia un fet ben prompte.

LO CARDENAL DONNET.

Lo diumenge, 24 del passat Desembre, morí'l cardenal Donnet, arquebisbe de Burdeos. Lo venerable Prelat era ja molt vell, puix era nascut del 1795. Era arquebisbe desde'l 1836 y cardenal desde'l 1852. Durant la sua llarga vida havia rebut molts honors y entre'ls prelats de França era dels més volguts y respectats. Parlant de son caràcter enèrgich, escriu Emili Ollivier «que may havia doblegat lo cap devant de ningú, com no vingués de part de son Déu.» Monsenyor Donnet era també escriptor, havent publicat una monografia sobre la catedral de Burdeos qu'es una bona mostra de son exquisit gust artístich. A Burdeos s'han celebrat sos funerals ab grandíssima pompa y la sua mort ha sigut molt plorada. A horas d'ara ja Déu haurá premiat sas virtuts.

LO VATICÀ É INGLATERRA.

S'ha parlat aquets dias d'una comunicació telegràfica ab que desde Roma's feu saber al *Standard*, periòdich anglès, que'l govern de la Gran Bretanya havia proposat al Papa lo nomenament d'un agent diplomàtic prop la Santa Sede. Los diaris catòlics donan per certa la noticia, afegint que la proposta ha sigut acceptada pel Papa; per lo qual se considera ja com un fet lo restabliment de las relacions diplomàticas entre'l Vaticà é Inglaterra.

Lo *Bollett Oficial Ecclesiàstich* d'esta Diócesis publica en son darrer número l'Encíclica de S. S. que'l passat dissapte insertàrem nosaltres. Al cap d'avall hi posa nostre Il·lm. Prelat un extens comentari, del qual n'extrahem lo següent apartat interessantíssim per tots:

«Nos esperám de la religiositat y adhesió proverbial qu'esta Diócesis ha tingut sempre a la Sede Apostòlica y a quant d'ella dimana, que tots los fiels y especialment los nostres venerables germans en lo sacerdoti, rebrán l'Encíclica ab lo mateix respecte y acatament,

y l'observarán y guardarán ab la mateixa fermesa é integritat que's mereix, y ab que Nos estám disposats a observar y obehir, en quant y en totes aquelles cosas que de Nos dependesca; en virtut y força de la nostra jurisdicció ordinaria é immediata; per la qual los Bisbes, posats pel Esperit Sant pera succehir en lloch dels Apòstols, guardan y regeixen com veraders pastors lo remat que respectivament está encarregat a quiscun: JURISDICCIO QUALS LIMITS Y EXTENSIO NO HA SUBJECTAT DEU EN MANERA ALGUNA ALS FIELS, SINÓ QUE'NS HA FET D'ELLA A NOS, EN LO NOSTRE BISBAT, ÀRBITRE Y JUTGE AB SUBJECCIO AL ROMÀ PONTÍFICE, qual ensenyança y áduch esperit seguirem, ab la gracia de Deu, sempre é incondicionalment fins al darrer instant de la nostra vida: subjecció que lluny de debilitar la nostra jurisdicció, es assegurada, enfortida y defensada pel Pastor suprem y universal conforme a las paraulas de St. Gregori Magno: «*Mon honor es l'honor de l'Església universal: mon honor es lo vigor de mos germans y alashoras só jo verament honrat quan no's nega l'honor degut a cada hu.*»

En la darrera plana del citat *Bollett* s'hi troba la següent última hora:

«Havent l'Il·lm. Sr. Bisbe telegrafiat a S. S. lo testimoni de sa veneració, lo del Clero y fiels del Bisbat, y las oracions que a sa intenció havían dirigit a Déu ab motiu de son aniversari Sacerdotal y las festas de Nadal; S. S., per conduyt del Sr. Cardenal d'Estat, ha donat la plausible contestació següent:

«Lo Sant Pare, en prova d'especial agrahiment per las provas corals d'afecte que ha rebut en aquets dias del Bisbe, Clero y fiels de la Diócesis de Vich, envia a tots, molt de cor, sa apostòlica benedicció.—L. Card. Jacobini.»

Dietari del Principat.

La setmana, que havia començat ab un sol brillant y ab benigna temperatura, continuant després ab noxas boyras, acaba núvol y freda. Lo cel fa cara de neu més que d'altra cosa. Veurem a què la darà.

—Diumenge passat, a mitxdia, en l'entrada del Palau episcopal repartí nostre Il·lm. Prelat mil pans de tres lliuras, a qual efecte havia fet distribuhir anticipadament los corresponents bonos. Aquesta caritat del senyor Bisbe, com altrás menys públicas de que la gent vá enterantse, ha sigut molt ben vista no solament dels pobres, sinó de tothom en general, benehint a Deu que'ns ha donat un Pastor tant amich dels desamparats y tant sol·licit en tot lo que fa referencia a la salut de sos diocesans.

—Los fabricants de Barcelona Srs. Sert germans y Solá han establert en la sua fàbrica una escola pels aprenents que hi treballan. Veheuse açí una bonica idea que deuria ésser molt aplaudida y més imitada encara.

—Lo nostre il·lustrat amich, distingit numismàtic y jutge que per breu temps havia sigut d'aquest partit de Vich D. Alvar Campaner y Fuertes, ha anat com magistrat a la nova audiència de Figueras. Nos alegrem de que'l Sr. Campaner haja tornat a Catalunya y li donam la benvinguda.

—Diumenge passat se celebrá a Palma l'aniversari de la conquesta de Mallorca, queixantse *El Ancora* de que l'Ajuntament s'haja negat a contribuir a la cerimonia religiosa que acostuma celebrarse en la Catedral, ab l'intent de convertir la festa en una solemnitat purament civica que'l nostre colega califica de bullanga de carrer. Aqueixa idea municipal no es pas exclusiva del Ajuntament de Palma, sinó que s'exten a altrás corporacions populars de ciutats diferentas.

ESCANDALL DEL MERCAT DE VICH.

(Dia 6 de Janer de 1883.)

Quartera. Hectòlitre.		Quartera. Hectòlitre.	
Ptas. cs.	Ptas. cs.	Ptas. cs.	Ptas. cs.
Xexa.	18' " . 25'33.	Blatdemoro..	13'50 . . 18'99.
Forment. . . .	16'50 . . 23'22.	Mill.	11'50 . . 16'15.
Mestall.	12'50 . . 17'58.	Fajol.	12' " . . 16'88.
Ségol.	11' " . . 15'45.	Fabas.	13' " . . 18'29.
Ordi.	9' " . . 12'64.	Llegum.	17' " . . 23'92.
Cibada.	8' " . . 11'24.	Fasols.	20' " . . 28'14.
Espelta.	6' " . . 8'44.	Ciurons.	20' " . . 28'14.

Corren General.

NACIONAL.

Com reposan los pares de la pàtria, sembla que las miserias políticas haurian de dormir també per una temporada. Mes com en aquesta desdixada nació nostra tot l'interés polítich y patriòtic se subordina al interés personal y materialista, la premsa madrilenya té prou en que ocuparse pel regirament ò combinació, parlant pulit, d'empleats y funcionarios. Mes lo govern se troba avuy dividit y ab renyinas interiors per aquest motiu y la causa n'es cosa admirable que pel gran número de llochs oficials que deuen provehir-se, no hi há prous personas capaces. No es de creure, no obstant, que sian per açò llargas las renyinas ni tampoch los apuros, que, buscant, buscant, estigan segurs los nostres lectors que ja se'n trobaran de barquers polítichs per manar las barcas. Si al cap-d' avall serán bons pilots, ja ho dirá'l temps; mes de totes maneres no'ns vindrá de nou als espanyols qualsevol embarrancament ò naufragi, avesats com ja están á aquestas delicias.

Altras cosas está estudiant y acordant lo govern de més transcendencia, y son aquestas las que venen compresas en lo anomenat *credo* polítich del partit dominant. En aquestas fondarias no'ns es permès á nosaltres ficárnoshi ni'ns es tampoch gayre agradable discorre sobre ellas. Molt menys ho será pels nostres lectors, que preferirán saborejar l'inaudita noticia, ò millor dit lo miracle que'ns anuncia'l ministre de l'Hisenda de que ja saldarn sens déficit y que d'avuy en avant en lo pressupost hi haurá... ¡sobras! Preguem tots á Deu per que'l senyor ministre no s'enganye.

Y ja qu'hem fet esment de las *reformas* que's preparan, ho será dir alguna cosa sobre la gran revolució d'odis y renyinas locals, ò de poble á poble, que ha produhit l'establiment de las novas audiencias. Rara es la vegada qu'en los períodichs de provincias no trobam queixas y planys d'alguna població que ha sigut tinguda en oblit en la repartició d'aqueixos tribunals. Sabent, com sabem, que la distribució s'ha fet prenent per base las situacions topográficas, creyem molt del cas fer observar qu'en aquest temps en que pels ferro-carrils y rets telegráficis tant fàcils y promptas se fan las comunicacions, la rahó de la topografia pert un bon xich de la súa força, robustintse en cambi la rahó de l'importancia moral de las poblacions. Mes, las novas audiencias han inaugurat ja sas funcions y la cosa no té remey possible; los defectes que tinga'l plan ja realitat, los anirá ensenyant la práctica.

Lo que sembla impossible es que'ns anem ocupant de tant petites cosas, quan un succés extranger té embargat totalment l'interés nacional. En Gambetta s'ha mort, y la súa mort, ressonant per tot lo mon y fent pensar á tothom, també'ns fa pensar á nosaltres. No sabem fins á quin punt l'ombra del dictador francès havia inficionat á alguns espanyols,

y tampoch sabem, allunyats com estam dels que per ell tenian simpatias, fins á quin punt s'haurá plangut la súa pèrdua. Mes nos atrevim á pensar qu'entre 'ls espanyols no tenia En Gambetta gayres admiradors, perque'ls d'ideas avançadas que guardan encara algun reste de respecte per lo que de si es respectable, sentian repugnancia per eixa figura tristissima, y en quant als més avançats è intransigents, per força havian de fer lliga ab los demagochs francesos en son odi mortal al *tiré*, com algun colp l'apel-lavan. Nosaltres creyem que aquí com per tot la mort d'En Gambetta haurá tingut gran ressó, haurá produhit *sensació*, parlant á la moderna; mes, sentirla, això ningú ho haurá fet.

Los demagochs, los republicans, los perseguidors incansables de la Religió divina y del ordre social, deurian reparar en aquest exemple que presenta Nostre Senyor ab la mort d'aqueix home. Tothom ne parlará, tots los diaris anirán plens de detalls de la malaltia, dels misteris de la súa fi, de sos fets públichs, de sas miserias privadas... á alguns sa desaparició del mon los causarà alegria, compassió la súa mort á altres, llástima á alguns més, fredor á moltissims; mes, plorar-lo... ¡ahl de llágrima no'n costará cap á ningú!

QUINZENA BARCELONINA.

REVISTA ARTÍSTICA.

Al posar má á la ploma per escriure una Revista d'art, no ho fem ab cap pretensió de magisteri, y mal nos estaria á nosaltres que ni á deixebles arrivam: si parlam de bellesos nos referirem á aquelles que descubreix tota ànima per mica educat que tinga lo sentiment, y si parlam de defectes serà sòls d'aquells que á primera vista ressaltan y als ulls del menys experts desllueixen tota obra.

Ab eixa advertencia creyem lliurnos del terrible *procul, ó procul esto profani!* mes, si aixís y encara algú nos fes retret de la célebre llatínada, li diriam que tota bellesa nos encanta y enamora, que totes les arts belles per nosaltres tenen singularissims atractius, que conegut lo nom d'un artista difícilment se'ns esborra de la memoria y'ns agrada que son nom se conega y per sos mèrits s'estime.

Petes eixes salvetats, comensem nostre treball y com parlar de art, y no ferho de la galeria Parés no es possible, per ella comensem ab tan més gust quan bona cosa podem espigolarli. Comensem per aquarel·les.

Goig donavan de veure les que—creyem eran cinch—portavan la firma de'n Bellver, que en eixa mena de treballs es firma ja acreditada: l'assumpto era'l predilecte del autor, uns quants carers de desiguals cases, en que s'hi contan totes les pedres del empedrat, les esclètjes de les portes, los encrostats de les parets y quants detalls se vulgan, que en aixó no les guanyan les fotografies á les obres de'n Bellver. Una n'hi havia de més aspiracions, essent sos protagonistas un parell de músichs napolitans parats al peu d'una portalada; tot está en son punt y creyem que es la mellor de les mostres exposades.

Res ab la comparació ab les de'n Bellver perdian les aquarel·les de'n Ruiz Amado, y en general les guanyavan per son millor assumpto, que en algunes de veres era bonich, y no desdeya la execució, salvats que sian alguns defectes que quedan com afogats entre les bellesses.

També hem vist en lo mateix genre un estimable treball del Sr. Juliana.

En lo genre de capritxo, ha exposat un quadro'n F. Masriera, d'assumpto trivialissim, més en lo que'l renomnat pintor feu completa y atrevida mostra de ses habilitats de colorista jugant gallardament ab la llum en tot son explet y feu prodigis de destresa, encara que alguna vegada no li haja reeixit y flaquejan de dibuix algunes parts de sa obra. Representa aquesta una ballarina en les taules d'un teatre, il·luminada ab un vivíssim raig de llum blanca, que fa destacar vigorosament la figura del fons negre del quadro.

També'n Borrell exposá dos quadros en la mateixa casa y altre en «El Arte». Figurava l'un una nena en un jardí, y encara que pintat ab la pulcritud que'n Borrell acostuma, trovam fals lo color del fons que cansa per altra banda per sa uniformitat. Era'l segon un retrato, y'l tercer un fragment de nostra Catedral que, faltat de perspectiva y vida, quedava com encaixonat entre quatre fustes.

Entre'ls bons pintors de paysatge, sens cap dubte s'hi conta l'Armet, y si casi bé sempre es menys propi y un tant convencional lo color que usa, se fan estimables ses obres per l'estudi que mostren y cert idealisme que 'ls dona vida. La fama del Sr. Armet no pert res, ans guanya, ab les dos obres que té a ca'n Parés y altre que vegèrem en la tenda del Sr. Bassols.

Del malaguanyat pintor Sans, qual pèrdia ploran fa més d'un any les arts pàtries, hem vist les obres en la tantes vegades citada galeria exposades; altra n'hi ha en «El Fomento» que no hem tingut lo gust de véurela. Les primeres pertanyen casi bé totes al art decoratiu, y no passen de projectes ó estudis, mes en les que s'hi descubreix una mà destra que li anava escampant vida, son belleses que més que admirarse s'endevinan.

L'escultura ha estat escassa en lo nombre de ses obres, entre les que en aquest moment recordem sols una testa bellament modelada per en Gamot, y una obra en marmol, de'n Reynés, que estigué bons dias en l'establiment del Sr. Vidal; es obra de gran alé y figura un capellà ensenyant a un noyet; abdues figures en son posat y en tot son bellíssimes.

AUSONI.

Barcelona, 4 Janer 1883.

Bibliografia.

NOVELAS DE M. GENÍS.

BIBLIOTECA DEL RENAIKEMENT:—Barcelona, 1882.

Molt acertada'ns sembla l'idea d'aplegar en alguns volums de poch preu y esmerada edició lo mes notable que en l'última vintena d'anys han produhit las lletras catalanas, al renaixer després de tant temps d'oblit y de despreci. Perque eix reviscolament no s'afogui y tingui pera la patria transcendents conseqüències, necessari es, no sols que 'ls autors s'inspiren en las gloriosas tradicions que conserva'l poble en las mes amagadas encontradas, com lo mes prenat tresor que li llegaren las centurias, sino que las novas obras, que cada dia ab creixent abundó venen la llum, lluny de morir arreconadas en la biblioteca d'uns pochos entusiastas, sigan de tothom llegidas y, deixondint en l'esprit dels mes tebis dolços recorts de jorns mes afortunats pera Catalunya, aviven esperanças falagueras, que vulga Deu realise'l pervindre. Si'l poble català no escolta als seus poetas, si'ls literats no escriuen mes que per ells, será un foch-follet lo renaixement y malaguanyats tants generosos esforços.

Per eix motiu aplaudim als iniciadors de la «Biblioteca del Renaixement» que per tots los medis procuran que arriben a mans de tothom vestidas ab senzillas però bonicoyas galas las mes capdals obras de las modernas lletras catalanas. Los colectors, per ara, han sigut molt afortunats en fer la tria. Cert es que'l camp era ben espigat, pero no ho es menys qu'entre'l bon blat hi creixian moltes herbas y alguns brins de cogula.

Per avuy hem de parlar solament del segon tomo de la «Biblioteca», ó siga de las «Novelas de D. Martí Genís.»

Las qualitats literarias que al Sr. Genís caracterisan conegudas son de tothom, perque apareixen ab molts vius colors en sa preciosissima «Julita» que ningú ha llegit sens derramar alguna llàgrima. Una melangia vaga y misteriosa, un sentiment tendre y delicat, un suau perfum de flors boscanas hermozejant intimas escenas de familia y embellint cors ignocents y puríssims que la desgracia esmicola;.... tal es lo fons de las obras del novelista vigatà, que sab revelar lo per medi d'un estil ple de poesia y d'imatges sempre novas y sempre escaygudas d'un llenguatge tan abundós, que reflexa no sols las mes insignificants intimitats del argument, sino tota l'ànima del autor, que sembla ésser sempre lo personatge mes important, encara que amagat de la relació que conta. Idealista fins en los detalls, Genís, describint una botiga d'apotecari ó unas golfas d'una casa ab exactitut matemàtica, anima'ls pots y'ls trastos vells, fa parlar los testos y las fustas polladas y fins dona moviment y sentits a las pesadas retortas y a las parets rónegas y ruinosas. Nosaltres creyem qu'es en eixas petites descripcions ahont mes clar se revela lo seu talent de escriptor.

La marcada predilecció pel idealisme, sempre mes digna d'aplaudiment que las exageracions contrarias de Zola,

que's complau en posar de relleu las impuresas y fins las inmundicias de la realitat material, pot, no obstant, perjudicar y perjudica moltes voltas l'escrit y'ls fruyts que d'un llibre s'esperan. La novela es de todas las obras de bella literatura la que mes d'aprop mira la realitat de la vida, perque ha d'ésser fael espill de la societat, quals costums narra. Si'ls personatges no senten y parlan com los homens de carn y d'ossos, si las situacions en que l'acció's desenrotlla no's troban may en lo mon, si tot passa en la lluna, no hi haurá interès ni's conmourá'l cor. Tráctas d'estudiar la societat, de pintar, de retratar las virtuts y'ls vicis que'ns rodeijan y que fan de la terra, no un jardí tranquil de flors deliciosas, que ab sos perfums adormen l'esperit, sino un ver camp de batalla, rublert d'espinas, de perills y d'amarguras. Lo mateix drama, que tan s'acosta a la novela, pot alçar mes lo vol y sens perdre de vista'ls fets, enlayrarse algunas voltas en la regió dels somnis; perque may podrà sernos indiferent lo que veyem ab nostres propis ulls y sentim esgarifats ó embadalits ab nostras propias orellas de boca dels actors que ploran, que suspiran, que's desesperan.

Si hem de parlar ab franquesa, direm que al Sr. Genís hi ha moments en que'l sen bon cor l'enganya y creu real lo que ho es sols en ànimas poéticas y delicadas com la seva, pero may en lo mon, ple d'egoisme y de miseria. Duptem qu' hagi conegut ell mateix cap Mercé com la de *Bellamata*. Afanyemnos a repetir que preferim, donada l'exageració, l'idealisme al realisme.

Tal volta per aquest motiu, lo poeta de Vich es mes afortunat en l'exposició del argument que en sa trama. Dibuixa la fira del *hostal del Vilar* ó la *romeria* a *Paiglagulla* ab tant acabats perfils que'l lector oblida que té devant uns quants fulls de paper imprés y alça'l cap per veure millor aquellas caras frescas y alegroyas que'l somriuhen y sentir los estirabots y paraules amorosas que crenhan l'ayre y arriban al cor. Res hi falta, ni res hi sobra. Qui després de haver admirat alguna d'aquellas festas populars en las obretas de Genís y atret per l'entusiasme que despertan vulgui véurelas d'aprop, dirá que no l'enganyava la poesia, però tornarà contemplar ab mes gust lo retrato, pera sentir l'escalí de l'ànima del poeta.

Apareixen los personatges, y l'autor dels «Quadros del cor» es mes psicólech que novelista. Dolços sentiments y terribles amarguras, que, per que'l mon los comprega, necessitan vestir las humils robes d'una pagesa de la montanya ó las preuhadas sedas d'una senyoreta de Barcelona; tipos tant delicats, que sols poden viure lo temps que dura un somni y que'l vent de la dissort esvaheix; passions, que al seu mateix calor se cremen y may esclatan en tempestats assoladoras;.... lo Sr. Genís esprem y condensa en planas hermosissimas l'inagotable tresor d'intima poesia y de pur idealisme que tanca la seva ànima. Lo seus héroes no viuen en lo mon; es ell mateix, com deyam, lo héroe de sas novelas; y per eixa rahó no poden tenir los arguments lo complicat teixit que las dificultats de la vida urdeixen y traman en la realitat de la historia. D'aixó's ressent molt la narració dels «Quadros del cor», que debia ésser, per sa naturalesa, quelcom mes important que la de «Una nit en las Guillerias.»

Que'l Dr. Genís es un dels prosistas catalans de primera fila, ningú ho posa en dubte. Coneix a fons lo llenguatge, y'l maneja ab una mestria, que cap mes l'adelanta. Es tant poeta per naturalesa, que, sens donarsen compte, lo lector, desde'l primer moment, se trova envolt en una encantadora broma de llum, de colors, de perfums y d'armonia, que no'l deixa may fins a l'última plana. Res de convencionalisme y de rebuscament; si hi ha estudi, ha d'ésser en l'autor natural l'amagarlo, perqué ningú'l nota. Tal volta, alguna menos abundancia afavoriria la claretat y sobre tot la brillantor del pensament.

Direm, per acabar, qu'en lo renaixement de nostra llengua, pocas obras en prosa poden, fins avuy dia posarse al costat de las que enclon lo tomet que'ns ha fet pendre la ploma, y que per ara, y no duptem que per molt temps, puig molt difícil ha d'ésser l'assolirlo, lo novelista vigatà es lo primer novelista de Catalunya.

F. M. A.

Vich.—Imprempta de Anglada.—1883.